

POLSKIE SŁOWNICTWO ZAWIERA MNÓSTWO WYRAZÓW Z KOMPONENTEM KULTUROWYM, GROMADZĄCYCH W SWOJEJ STRUKTURZE SEMANTYCZNEJ MATERIAŁ ETNOGRAFICZNY, USTALAJĄCYCH ZWIĄZEK MIĘDZY PRZESZŁOŚCIĄ A TERAŹNIEJSZOŚCIĄ, ODZWIERCIEDLAJĄCYCH PEWNE ETAPY EWOLUCJI ETNOSU. ICH SEMANTYKĘ DETERMINUJE SPOŁECZEŃSTWO, JEGO HISTORIA, KULTURA MATERIALNA I DUCHOWA. WŁAŚNIE DLATEGO TAKIE JEDNOSTKI LEKSYKALNE ZAWIERAJĄ ZARÓWNO ZNACZENIE JĘZYKOWE, JAK I KULTUROLOGICZNE, SZERZEJ – SOCJOKULTUROLOGICZNE. DOPIERO POD WARUNKIEM ICH SYNTEZY ODBIORCA UJAWNIA W PEŁNI POTENCJAŁ SEMANTYCZNY DANYCH WYRAZÓW.

STRUKTURA SEMANTYCZNA SŁÓW Z KOMPONENTEM KULTUROWYM UKSZTAŁTOWAŁA SIĘ W PROCESIE ETNOGENEZY, DETERMINUJE SIĘ SPECYFIKĄ ŻYCIA DUCHOWEGO, TRADYCJAMI, ZWYCZAJAMI, WIERZENIAMI LUDZI. DANE WYRAZY ODZWIERCIEDLAJĄ USTRÓJ SPOŁECZNO-KULTUROWY POLSKI, SPECYFIKĘ ŚWIATOPOGLĄDU POLAKÓW, INFORMUJĄ O ICH ŻYCIU W RÓŻNYCH EPOKACH.

SKUTECZNĄ METODĄ OPANOWANIA PRZEZ UKRAIŃCÓW POLSKIEGO SŁOWNICTWA Z KOMPONENTEM KULTUROWYM JEST PRACA Z UTWOREM LITERACKIM, A MIANOWICIE BADANIE KONTEKSTU PIONOWEGO DZIEŁA SZTUKI, KUMULUJĄCEGO INFORMACJĘ POZATEKSTOWĄ –KULTUROLOGICZNĄ, CHARAKTERYZUJĄCEGO SIĘ UKRYTYM SPOSOBEM WYRAŻANIA SEMANTYKI. KATEGORIA TA JEST WAŻNYM ELEMENTEM ORGANIZACJI WEWNĄTRZTEKSTOWEJ UTWORU, GDYŻ PRZY MINIMALNEJ REPREZENTACJI JAWNEJ NA POZIOMIE DENOTATYWNYM GENERUJE WIADOMOŚCI, WPŁYWAJĄCE NA ROZWÓJ LINII FABULARNYCH PŁASZCZYZNY POZIOMEJ.

BOGATYM ŹRÓDŁEM INFORMACJI O POLSCE I LITWIE XIX WIEKU JEST POEMAT ADAMA MICKIEWICZA «PAN TADEUSZ». WYRAZY Z KOMPONENTEM KULTUROWYM, BĘDĄCE PRODUKTYWNYMI ELEMENTAMI KONTEKSTU PIONOWEGO DANEGO UTWORU, INFORMUJĄ CZYTELNIKA O ŻYCIU SZLACHTY W ÓWCZESNYCH CZASACH, WYDARZENIACH I POSTACIACH HISTORYCZNYCH, ELEMENTACH ŻYCIA CODZIENNEGO ETC. WYRÓŻNIAMY NASTĘPUJĄCE GRUPY WYRAZÓW Z KOMPONENTEM KULTUROWYM, ZWIĄZANE Z HISTORIĄ I KULTURĄ POLSKI ORAZ LITWY, TWORZĄCE KONTEKST PIONOWY POEMATU „PAN TADEUSZ”: HISTORYCZNE (... POKÓJ W TYLŻY ZROBIŁ!), KULTUROWE (BY STARY DĄBROWSKIEGO USŁYSZEĆ MAZUREK), WOJSKOWE (I NACIĘTĄ OD LICZNYCH KORDÓW JAK NASIEKA), RELIGIJNE (PANNO ŚWIĘTA, CO JASNEJ BRONISZ CZĘSTOCHOWY I W OSTREJ ŚWIECISZ BRAMIE) I INNE. WŚRÓD NICH DUŻO INFORMACJI KULTUROLOGICZNEJ ZAWIERAJĄ WYRAZY, OKREŚLAJĄCE ELEMENTY BYTU (NAZWY ŻYWNOSCI, ODZIEŻY I OBUWIA, POJAZDÓW, NARZĘDZI, JEDNOSTEK MIARY ITP.).

ADAM MICKIEWICZ PRECYZYJNIE OPISUJE WYGLĄD ZEWNĘTRZNY PRZEDSTAWICIELI RÓŻNYCH GRUP LUDNOŚCI: PUDERMAN, KIREJKA, KONTUSZ, PASEK Z OGÓRKAMI, PAS SŁUCKI, PAS LITY. ABY PRZEDSTAWIĆ CODZIENNE ŻYCIE SZLACHTY, PISARZ WPROWADZA W KONTEKST PIONOWY POEMATU WYRAZY, GENERUJĄCE INFORMACJE O TYM, JAK BOHATEROWIE SPĘDZALI CZAS WOLNY (POLOWANIE, GRA W KARTY): MARIASZ, PJAWKI, CUGI I PODWODY, KOLASY, FURMANKA. AUTOR BARDZO SKRUPULATNIE OPISUJE SPECYFIKĘ FUNKCJONOWANIA PAŁACÓW, DWORÓW: REFEKTARZ, LAMUS.

BADAJĄC KONTEKST PIONOWY UTWORU LITERACKIEGO, A MIANOWICIE WYRAZY Z KOMPONENTEM KULTUROWYM, MOŻEMY POSZERZYĆ NASZĄ WIEDZĘ Z ZAKRESU HISTORII, KULTURY POLSKI.

